

OTDK-dolgozat

2024

NEUMANN JÁNOS EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

MEZŐGAZDASÁGI ŐSTERMELŐK ADÓZÁSA

TAXATION OF FARMERS

Kiss Boglárka

Konzulens: Hajnal Zsófia

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. 11. 11.

TARTALOMJEGYZÉK

1.TÉMA BEVEZETÉSE	5
1.1.TÉMA VÁLASZTÁS INDOKLÁSA	5
2.SZAKIRODALOM.....	7
2.1.KIK LEHETNEK ÖSTERMELŐK?.....	7
2.2.LEGFONTOSABB KÉRDÉS PEDIG AZ, HOGY KI IS AZ ÖSTERMELŐ?	7
2.3.Östermelő tevékenységek	9
2.4.ÖSTERMELŐK JÖVEDELEM ELSZÁMOLÁSI MÓDSZEREI 2023-BAN:	10
3.JÁRULÉKOK ÉS ADÓK.....	13
3.1.SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁSI ADÓ	13
3.2.EGYÉB FIZETÉSI KÖTELEZETTSÉGEK, ÉS TÁMOGATÁSOK	13
5.KUTATÁS.....	16
5.1.GYAKORLATI PROBLÉMA BEMUTATÁSA.....	16
5.2.KUTATÁSI MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA	17
6.GYAKORLATI PROBLÉMA ELEMZÉSE	19
6.1.KÉRDŐÍV ELEMZÉSE- ONLINE KÉRDŐÍV	19
6.2.MÉLYINTERJÚK ELEMZÉSE	26
6.2.1.Nedel-Market Kft.	26
6.2.2.Roha Impernal Kft.....	29
6.3.ÖSTERMELŐ CSALÁDI GAZDASÁGOK BEMUTATÁSA (ÖCSG)	30
7.EREDMÉNYEK, ÖSSZEGZÉS	33
IRODALOMJEGYZÉK.....	35

TÁBLÁZAT- ÉS ÁBRAJEGYZÉK

1. táblázat Östermelő típusok (CSGTV 2020)	7
2. táblázat Östermelő tevékenységek Forrás: (Takács, 2023)	9
3. táblázat Kiegészítő tevékenységek Forrás: (Takács, 2023)	9
4. táblázat Jövedelem elszámolás Forrás: (Nemzeti Adó és Vámhivatal, 2023, old.: 9)	10
5. táblázat Járulékok, adók Forrás: (Nemzeti Adó és Vámhivatal, 2023).....	13
6. táblázat EFO (Viapan, 2024).....	14
7. táblázat Kutatás alanyai Forrás: saját 2024.....	18
8. táblázat Tagok száma az egyes vállalkozásokban Forrás: saját 2024	21
9. táblázat Tevékenységek eloszlása Forrás: saját 2024	21
1. ábra Nemek eloszlása	19
2. ábra Östermelők életkor megoszlása Forrás: saját 2024.....	20
3. ábra Adózási tevékenységek Forrás: saját 2024	20
4. ábra Vállalkozások indulása Forrás: saját 2024.....	22
5. ábra Adózási típusok Forrás: saját 2024	22
6. ábra Adókedvezményrel rendelkezők száma Forrás: saját 2024	23
7. ábra Östermelők elégedettsége Forrás: saját 2024	24
8. ábra Östermelők tájékozottságának mérése Forrás: saját 2024.....	25
9. ábra Nedel-Market Kft. Forrás: Google képek 2022	27

Jelen TDK dolgozat a Mezőgazdasági őstermelők adózásáról, a 2024-2.1.1-EKÖP-2024-00008 projekt keretében jött létre.

„A 2024-2.1.1-EKÖP-2024-00008 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a 2024-2.1.1-EKÖP pályázati program finanszírozásában valósult meg.”

*„Lehetetlen bármiben is biztosnak lenni, a halált és az adókat kivéve”
(Christopher Bullock 1716)*

1.TÉMA BEVEZETÉSE

1.1.TÉMA VÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Az utóbbi időben egyre jobban téma lett a leendő és fennlévő mezőgazdasági vállalkozások helyzete. Jelenlegi állapotok szerint szűkös helyzetben van a mezőgazdaság, mind az időjárás által kiszolgáltatott helyzetek és a vállalkozások hiánya miatt. Meglátásom szerint nagyon kevés fiatal van, aki ezen a területen kezd pályát, illetve a jelenlegi mezőgazdasági társadalom pedig kezd kiöregedni.

Az egyik indok amiért ezt a témát választottam, mert az adózás tantárgyat közel érzem magamhoz. Már középiskolától kezdve szerettem a joggal, illetve az adózási formákkal foglalkozni és ezekről tanulni. Az egyetemi éveim alatt ezekkel kapcsolatban pedig még nagyobb tudást szereztem, ami segíthet nekem a kutatásom összeállításában. Választásomban sokat segített, hogy gyakornokként beleláttam egy nagy mezőgazdasági cég pénzügyi, számviteli és adózási rendszerébe, és itt jöttem rá, hogy ez a két irány, ami keresztezi az érdeklődésemet, illetve azt, amivel majd a későbbiekben munkaként szeretnék foglalkozni. Úgy gondoltam ez egy jó téma lehet, hogy fejlesszem az eddigi tudásomat, utána járjak olyan dolgoknak, ami nem csak nekem, hanem esetleg az emberiségnek is hasznos lehet és nem utolsósorban összekötsem egy másik olyan témával, ami közel áll hozzám, ez pedig a mezőgazdaság.

A családom már 13 éve, tehát 2010-től foglalkozik mezőgazdasággal azon belül pedig zöldség és gyümölcsstermesztéssel. Az évek során már nagyon sok tapasztalatot szereztünk mind a termelés mind az adózási jogszabályokkal kapcsolatban. Megismertem a pályázatok, vásárlás, eladás, illetve a piac világát is. A családommal együtt mi egy őstermelői családi gazdaság vagyunk, aminek én is része vagyok, illetve a szüleim és a nagyszüleim is, tehát mi együtt öten alkotunk egy közös vállalkozást. Már 16 éves korom óta rendelkezem őstermelői jogviszonnyal tehát nekem azóta nagyon sok belátásom van a közös adózásunkba, illetve nekem is úgy, mint szüleimnek évente bevallást kell leadni, illetve adót fizetni. Szeretek őstermelő tag lenni, ugyanis ezzel a szüleimnek nagyon sok segítséget nyújtok például a pályázatokkal kapcsolatban.

A fő témám amire a kutatásom is irányul az őstermelői vállalkozási formák adózása. Érdekel, hogy az én környezetemben, településemen milyen formában működnek az őstermelő vállalkozások, illetve milyen kedvezményeik és sajátosságaiak voltak, amik megalapozták a választásaikat a kezdetekor. A kutatásom során egy meghatározott kérdőívet állítottam össze, amit a környező vállalkozásokon tesztelek egy interjú során, és ezeket vettem össze. A kutatásom egyik fő céljának tekintem, hogy az emberek egyben lássanak egy átfogó képet az őstermelőkről, és esetleg a jövőendő nemzedéknek egy biztosabb pontot nyújtson, ami megalapozza a mezőgazdasági vállalkozásuk elkezdését. Jelenleg én is úgy látom magamat a jövőben, hogy rendes főállás mellett nagyon jó lehetőséget nyújthat egy ilyen vállalkozás, és azt mindenképpen hozzá kell tennem, hogy Magyarországon az őstermelők adózásukat nézve, eléggé jó helyzetben vannak más egyéb vállalkozási formákkal ellentétben. Kutatásom segítségével pedig szeretném, hogy ezt a lehetőséget minél többen megismerjék és motivációt nyerjenek saját gazdaságuk elkezdésére. Dolgozatom során pedig a 2023-2024 es évet vettem alapul.

2.SZAKIRODALOM

2.1.KIK LEHETNEK ÖSTERMELŐK?

Az őstermelőket sokféle képpen tudjuk csoportosítani, általánosságban amikor ezt a fogalmat meghalljuk, azokra az emberekre gondolunk, aki növény termesztése vagy állattenyésztéssel foglalkoznak, de ezeken belül is vannak különféle specializációk. Első sorban kétféle képpen tudjuk őket szétbontani, vannak a kistermelők, akik minimál földterületen végzik tevékenységüket, ezzel szemben pedig vannak a nagy vállalkozások, akik nagy volumenben végzik mindennapi munkájukat.

Ezeket a csoportokat még tovább bonthatjuk a termelésük alapján, vannak olyan gazdálkodók, akik csak egy terményre vagy állatra vannak specializálódva, és az ellen oldala pedig azok a gazdaságok, ahol több fajta tevékenységet is végeznek egyidejűleg. Fontosnak tartottam még megemlíteni az ökológiai gazdálkodókat is, ugyanis manapság egyre népszerűbbé válik az ökológia fenntartásának kérdése, amire az állam sokféle pályázaton keresztül próbálja motiválni a gazdaságokat. Ezek a gazdálkodók a lehető legkevesebb környezet szennyezés mellett végzik tevékenységüket, illetve figyelnek arra milyenféle vegyszereket, szereket használnak a terményeikre, és adnak állataik számára, ide tartoznak például a biogazdálkodások is. (CSGTV, 2020)

Őstermelő típusok

1. táblázat Őstermelő típusok (CSGTV 2020)

egyedüli őstermelő
őstermelő családi gazdaság (ÖCSG)
gazdasági társaság pl. Kft.
családi mezőgazdasági társaság (CSMT)

2.2.LEGFONTOSABB KÉRDÉS PEDIG AZ, HOGY KI IS AZ ÖSTERMELŐ?

- az a magánszemély, aki 16. életévét betöltötte
- szerepel őstermelői nyilvántartásban
- saját gazdaságában végez őstermelő tevékenységet, tehát saját maga állít elő terméket a saját tulajdonával. (Takács, 2023)

Az első nyilvántartásba vételünket először a Nemzeti Agrárgazdálkodási Kamara által kijelölt lakhelyünk szerinti illetékes ügyfélszolgálaton tudjuk elintézni a személyes adataink és tevékenységünk bejelentésével. Fontos megjegyezni, hogy az őstermelői nyilvántartást a NÉBIH (Nemzeti Élelmiszerlánc- biztonsági Hivatal) oldalán is el tudjuk érni és itt meg is tudjuk nézni a jelenlegi státuszunkat. <https://portal.nebih.gov.hu/> (Vámhivatal, 2023)

Két arany szabály az az ember, aki sima egyéni vállalkozó ő nem végezhet őstermelő tevékenységet nyilvántartás nélkül, illetve aki őstermelő az csak olyan tevékenységet végezhet, ami szerepel a nyilvántartásában. Annak azonban nincsen akadálya, hogy aki egyéni vállalkozó az nem lehet bejelentett őstermelő. (Alvincz , 2003)

A NÉBIH mellett még a NAV (Nemzeti Adó- és Vámhivatal) is szerepet játszik ezeknek a bejelentésében, ezeket különböző kódú lapokkal jelölik a különböző tevékenységek megkezdéséhez szükséges dokumentumokat:

- adószámmal rendelkező őstermelők T101 jelű lap
- egyéni vállalkozás mellett folytatott őstermelő tevékenység T101E jelű lap

Ezeket a lapokat az ÁNYK (Általános Nyomtatványkitöltő Keretprogram) oldalán lehet elérni és onnan lehet letölteni. <https://nav.gov.hu/nyomtatvanyok/letoltesek>.

Sok induló vállalkozás esetében felmerül a kérdés, hogy kell-e őstermelő igazolvány kiváltása a tevékenység megkezdéséhez, azonban a válasz, hogy 2021-től nincsen szükség ennek a papírnak a meglétére. Az értékesítések miatt az SZJA törvény alapvetően meghatározza, hogy az őstermelőknek nyilvántartást kell vezetniük ennek megléte független attól, hogy az adott vállalkozás milyen bevétel nagysággal rendelkezik. Az alapnyilvántartásnak vannak kötelező elemei például a napló-pénztárcönyv, bevételi és költség nyilvántartás és az értékesítési betétlap. Az adónyilvántartás típusát a magánszemély adóévenként határozza meg és választását az adóévben saját elhatározásból később sem változtathatja meg.

Az őstermelő, ha átalányadózást alkalmaz akkor nem tételes költségelszámolást alkalmaz, az áfa levonását nem érvényesítheti, illetve egyszerűsítve határozza meg a helyi iparüzési adóját ezeket a bevételi nyilvántartás vezetésén keresztül teszi meg, vagy dönthet úgy, hogy az adóját a betétlap vezetésén keresztül teljesíti.

Saját gazdaságnak számít az őstermelő, vagy őstermelők családi gazdaság tagjainak közös használatában álló közös hasznosításra alkalmas föld, illetve eszközök is. Őstermelőnek számít az is, akinek nem csak saját tulajdonú földje van, hanem esetleg rendelkezik bérelt földdel, illetve, bérelt eszközökkel és ezeket hasznosítja. (Vámhivatal, 2023)

2.3.Őstermelő tevékenységek

A következőkben kicsit jobban kifejtve most felsorolom mik számítanak őstermelő tevékenységnek:

2. táblázat Őstermelő tevékenységek Forrás: (Takács, 2023)

mező- és erdőgazdálkodási tevékenység
állattenyésztés, tartás
kertészet
növénytermesztés
hal-vad gazdálkodás

Vannak úgynevezett kiegészítő tevékenységek, ide tartoznak:

3. táblázat Kiegészítő tevékenységek Forrás: (Takács, 2023)

takarmány előállítás
élelmiszer előállítás
dohányfeldolgozás
kézművesipari tevékenységek
fűrészárú feldolgozás
falu és agroturizmus
bioüzemanyagok előállítása

A mezőgazdasági őstermelő őstermelői tevékenységből származó jövedelme önálló jövedelemként adóköteles, amelyet a bevételből kiindulva kell megállapítani. Őstermelők adózásáról a 1995. évi CXVII. törvény rendelkezik. Magánszemélyeknek az önálló mezőgazdasági tevékenységből származó bevétele után kell az adókat megfizetni. Ez három féle képpen lehetséges:

- átalányadózással
- tételes költségelszámolással
- 10%-os költséghányad alkalmazásával.

Általányadózás: ezt a formát ev.-k és őstermelők választhatják, lényege, hogy a törvény megmondja, hogy a vállalkozói bevétel hány százaléka adóköteles. Az adóköteles jövedelmet a tényleges bevétel és a törvény által meghatározott bevétel százalékába meghatározott költséghányad különbségeként határozzák meg. (Iparkamara, 2022)

Tételes költségelszámolás: ez az adózási forma alapja az árbevétel és a felmerült költségek különbsége, és fennmaradó összeg az, ami jövedelemnek minősül. (NAV, Az önálló tevékenységből származó jövedelem és adózási, 2022)

10%-os költséghányad: a bevételből az őstermelő nem vonhat le csökkentő tételeket, és a költségek a 10% költséghányad levonásával elszámoltnak számítanak (Vámhivatal, 2023)

2.4.ŐSTERMELŐK JÖVEDELEM ELSZÁMOLÁSI MÓDSZEREI 2023-BAN:

4. táblázat Jövedelem elszámolás Forrás: (Nemzeti Adó és Vámhivatal, 2023, old.: 9)

Bevételi értékhatár	Általányadózás	Tételes költségelszámolás	10%-os költséghányad
x<1 392 000 Ft	nem kell jövedelmet számolni	nem kell jövedelmet számolni	nem kell jövedelmet számolni
1 392 000<x<13 920 000 Ft	jövedelmet kell számolni, de nem kell adót fizetni	a bevételből elszámolható költségek alapján megállapított	a bevételből levonható 10 %-os költséghányad alapján megállapított
13 920 000Ft<x<27 480 000 Ft	jövedelmet kell számolni, az éves minimálbér felét meghaladó	jövedelem után kell adót fizetni	jövedelem után kell adót fizetni
27 840 000 Ft<x	általányadózásnál nem alkalmazható		

Az első módot az általányadózást akkor alkalmazhatják, ha a tagok és a képviselő bevétele abban az adóévben nem haladta meg az adó év utolsó napja szerinti létszáma és az éves minimálbér tízszeres sorozatának az összegét, de legfeljebb az éves minimálbér tízszeresét.

A második mód a tételes költség elszámolás, ezt akkor szokták alkalmazni, amikor a családi gazdaság tagjai az alapító okirat alapján nem egyenlő arányban részesednek a nyereségből. illetve a veszteségből. Ilyenkor az ezzel kapcsolatos költséget és bevételeket ennek az alapító

okiratnak megfelelően kapják meg illetve osztják szét. A másik véglete amikor a tagok ugyan olyan arányban részesülnek a nyereség és a veszteségből, illetve ugyan olyan arányban viselik a költségeket akkor pedig az összes bevételt és költséget elosztják a gazdaságban részt vevő tagok számával és így kapják meg az összegeket. Fontos, hogy a fent említett összege, amik bevételek és költségek azokat bizonyítani tudják.

Ez a gazdasági forma az SZJA törvény alapján társas vállalkozásnak tekinthető, vannak olyan esetek amikor a társaság tagja magában a társaságban munkaviszonnyal rendelkezik, személyesen vesz részt vagy vezetői tisztségviselő pozíciót tölt be, az ezért kapott összeg nem önálló tevékenységből származó jövedelemként adóköteles.

A társas vállalkozásoknál elszokott fordulni osztalék fizetés is a tagok között, ilyenkor a tagoknak 15% személyi jövedelemadót kell fizetniük valamint 13% szociális hozzájárulási adót. (Vámhivatal, 2023)

Azok a bevételek után nem kell jövedelmet megállapítani, bevallást készíteni és adót fizetni, akiknek az adóévben nem haladja meg a az éves minimálbér felét. Ez pedig január 1.-től havi bruttó 232.000 Ft, ami évi 1.392.000 Ft alatti bevételt jelent. (Bilingo, 2022)

Átalányadózás feltételei a nyilatkozat tétel. A jövedelem számítás szempontjából az őstermelő átalányadózonak számít, ha ennek törvényi feltételi fennállnak, ideértve az őstermelők családi gazdaságának tagjait is. Ehelyett választhatja, hogy jövedelmét tételes költségelszámolással vagy 10%-os költséghányad alkalmazásával számítja ki, erről azonban nyilatkoznia kell. Az őstermelő az átalányadózást akkor alkalmazhatja, ha tevékenységből származó bevétele az adóévben az éves minimálbér 10x-esét, azaz 27 848 000 Ft-ot nem haladja meg. (Alvincz , 2003)

Az őstermelőnek negyed évente kell megállapítani az adóelőleg alapját, és mindaddig amíg őstermelői bevétele az adó év elejétől összesítve nem több mint ez éves minimálbér fele, nem kell adóelőleget megállapítania. Ha a bevétel az értékhatárt meghaladta az adóelőleget csak a felesleges rész után kell megfizetni. Az összevont adóalapot csökkentő kedvezményeket igénybe veheti. Ezen összeg után kell megfizetni a 15%-os mértékű adóelőleget a negyedévet követő hónap 12.-éig. (Vámhivatal, 2023)

Az őstermelő a jövedelmet a 10% költséghányad levonásával is megállapíthatja. A tételes költségelszámolás során az őstermelői bevételből levonhatók a bevételt csökkentő kedvezmények, valamint a tevékenységgel összefüggésben felmerült, igazolt, elszámolható költségek, ideértve az értékcsökkenést is.

Saját példából kiindulva amikor mi a megtermesztett értékeinket árusítjuk vajon, hogy tudjuk igazolni, hogy valóban őstermelők vagyunk?

Ez egyszerű a legújabb szabályok szerint a mezőgazdasági őstermelőknek FELIR számmal és tevékenységi azonosítóval kell rendelkezniük. Ezeket az adatokat a NÉBIH oldalán is megtudja nézni például a felvásárláskor, sőt ajánlott is ugyanis, ha az őstermelőnek juttatt bevételek akkor ezeket a számokat nekik fel kell tüntetni a havi adó és járulékbefizetésben. (CSGTV, 2020)

Az egyedüli őstermelőkre is ebben a részben felsorolt szabályok és adók érvényesek.

3.JÁRULÉKOK ÉS ADÓK

Járulék szempontjából az őstermelő a nyilvántartásba vétel napjától biztosított, kivéve, ha kiskorú, egyéb jogcímen van biztosítva (például munkaviszony, megbízási, vállalkozási szerződés alapján munkát végző vagy választott tisztségviselő), ide tartozik még a nyugdíjas, illetve az özvegyi nyugdíjban részesülő személy, aki a reá irányadó öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte. Az őstermelő biztosítási időtartama a nyilvántartásba vétel napjától a nyilvántartásból törlése napjáig tart.

5. táblázat Járulékok, adók Forrás: (Nemzeti Adó és Vámhivatal, 2023)

TB járulék	18,5 %
SZOCHO	13 %

A járulék alapja a minimálbér 92%-ának megfelelő összeg (2023-ban ez 213.440 Ft) és ez után fizeti meg a 18,5%-ot. Ennek befizetése negyedévente történik, a negyedévet követő hónap 12.-éig kell megfizetnie.

Arra is van lehetőség, hogy az őstermelő magasabb összegű társadalombiztosítás ellátások megszerzése érdekében az adóévre vonatkozóan vállalja, mégpedig nyilatkozatban, hogy magasabb összeg után fizeti meg a járulékot.

Az az őstermelő, akinek támogatások nélküli bevétele nem haladja meg a tárgy évet megelőző adó év éves minimálbérének az ötszörösét (12.000.000 Ft) a megelőző évi árbevétel 15%-a után fizeti meg a járulékot. (Vámhivatal, 2023)

3.1.SZOCIÁLIS HOZZÁJÁRULÁSI ADÓ

Őstermelőként havonta alapvetően a jövedelme, de legalább a minimálbér után kell 13% szociális hozzájárulási adót fizetnie. A fentiekben említett magasabb összegű TB megfizetése esetén a SZOCHO fizetése is megváltozik ugyanis a vállalt összeg után kell azt is megtéríteni.

Az az őstermelő, aki járulékfizetésre kötelezett, de nem haladja meg az adóévben bevétele a minimálbér felét az mentesül a szociális hozzájárulási adó befizetése alól, kivéve, ha nem tett nyilatkozatot magasabb társadalombiztosítás igénybevételéről. Míg a fentiekben a biztosított őstermelőkkel foglalkoztunk szociális hozzájárulási adózás szempontjából, ezem felül szót kell ejteni a nem biztosított adózókról is. (Gondoldó Kft., 2024)

3.2.EGYÉB FIZETÉSI KÖTELEZETTSÉGEK, ÉS TÁMOGATÁSOK

HIPA (Helyi iparüzési adó): ez a fajta adónem a vállalkozásokat és őstermelőket érinti, és befizetni pedig az illetékes önkormányzatoknak kötelesek. Általánosságban, amit tudni kell róla, hogy nettó árbevétel alapján határozzák meg, de maximum ennek a 2%-a lehet az adó

befizetés összege, amit évente kell befizetni, és ezzel együtt bevallást készíteni róla. (Ágnes, 2024)

EFO (Egyszerűsített foglalkoztatás): ez főként a mezőgazdaságban jellemző, alkalmi és idegymunkáknál használatos. Ez a vállalkozások számára egyszerűbb pénzügyi jelent, illet a közteher szempontjából is kedvezőbb, ha nem szeretnék az adott munkavállalót hosszú távon foglalkoztatni. Alapesetben azért kedvező, mert szja és szocho mentes tevékenység. Bér, amit a törvény előír: minimálbér esetén 1304Ft/óra, illetve garantált bérminimum esetén 1630 Ft/óra plusz a pótlékok. (Viapan, Egyszerűsített foglalkoztatás szabályai, bérek (2024), 2024)

6. táblázat EFO (Viapan, 2024)

idegymunka	alkalmi munka
maximum 120 nap	maximum 90 nap
munkáltató közterhe: 1300Ft/fő/nap	munkáltató közterhe: 2700Ft/fő/nap

EFO KÖZTEHER: Vannak olyan vállalkozások, ahol egyszerűsített foglalkoztatottakat foglalkoztatnak. Ők lehetnek mezőgazdasági vagy turisztikai idegymunkások, illetve alkalmi és filmipari munkások, de ebben a témában főként az első felsorolt típus érintendő. A cégeknél bevezettek egy úgynevezett létszámkorlátot, ami megmondja az átlagos statisztikai létszám alapján, hogy hány EFO bejelentetett foglalkoztatnak:

- főállású munkavállalót nem foglalkoztat, akkor 1 fő
- 1-5 fő munkavállaló foglalkoztatásakor 2 fő
- 6-20 fő munkavállaló foglalkoztatásakor 4 fő
- 20-nál több munkavállaló foglalkoztatásakor a munkavállalói létszám 20 százaléka.

Mezőgazdasági idegymunkánál egy naptári évben az alkalmazottak 120 napot dolgozhatnak, és ezt a NAV felé be kell jelenteni. A közteher, ami a céget illeti az meg munkavállalónként minden naptári napra 1300 Ft. (NAV, Az egyszerűsített foglalkoztatás, 2024)

ÁFA (Általános Forgalmiadó): Az östermelőknek többféle sajátos ÁFA fizetésük van, ezek a következők lehetnek:

- Alanyi adómentes, akinek bevétele nem haladja meg a 12 millió forintot, ilyenkor ő nem fizet ÁFÁ-t.

- ÁFA köteles alanyok, akik meghaladják a bevétel határt, rájuk a szokásos áfa szabályok vonatkoznak:

- 27%
- 18%
- 5% (Wikipédia, Általános forgalmi adó, 2024)

Fontos megemlíteni, még a kompenzációs felárat, ami 12% az őstermelők esetében. Ennek az a jelentősége, hogy azok az alanyok akiket ez érint azoknak több jövedelmük marad, ugyanis ez az összeg nekik kedvez.

Az őstermelők nyugdíjazása Magyarországon elég sajátosan van kitalálva. Elsősorban életkori feltételhez meglétére van szükséges, ugyanis a kiskorú tagok, azok, akik kiegészítő tevékenységet végeznek és nyugdíjasként öregségi özvegyi nyugdíjban részesülnek azok elesnek a biztosított jogviszonyuktól. Fontos vizsgálni még az érintett személyeknél, hogy van-e más biztosítási jogviszonyuk az őstermelés mellett, ha van és eléri a minimálbér 30%-át, akkor kiesnek a biztosítás alól ők is.

Biztosításuk kezdetének napja az őstermelő nyilvántartásba vétel, záró napja pedig amikor megszűnik a biztosítás. Amiket alapul veszünk a nyugdíjszámításánál az a kötelező társadalombiztosítási közteher és aszociális hozzájárulási adó, amik a következő képpen alakulhatnak: Társadalom biztosítási közteher esetén a minimálbér 92%-a, ami havonta 31 909 Ft-ot jelent, de itt is lehetnek kedvezmények a bevételi értékhatár meg nem haladó összeg esetében a járulékbefizetés mértéke 15%. Szociális hozzájárulási adó esetén is a minimál bér az alap, itt viszont az értékhatár alá eső résznek nem kell befizetni az adót. (Gabriella, 2024)

5.KUTATÁS

5.1.GYAKORLATI PROBLÉMA BEMUTATÁSA

Kutatásom fő kutatási kérdése az őstermelők adózásán belül az a kérdés, hogy ők megvannak-e elégedve a jelenlegi helyzetükkel. Úgy gondolom a mai világban, mint látva és tapasztalva a mezőgazdasági réteg kezd kiszorulni, akár, a jelenlegi falusi szintet nézem, amiben élek. Meglátásaim szerint az őstermelők adózása, egy igen hasznos és kényelmes adózás annak, aki érti, amit csinál és tudja kezelni az ezekkel kapcsolatos ügyeket és lehetőségeket.

Első tapasztalatom az, hogy nagyon sokan kezdnek ebbe, a vállalkozási formába, de vannak olyanok, akiknek nem működik, nyilván ez más szektorokban is egyre jobban előforduló hiba. Így tehát a kutatásom kérdései között vannak olyanok, amik ezt a problémát próbálják átláthatóbbá tenni, például, hogy mit tudnak tenni annak érdekében, hogy sikeresek legyenek, illetve az is fő kérdés számomra, hogy akik ebben a szektorban vannak, mennyire tájékozottak az adózási jogszabályok tekintetében, illetve mennyire tudnak versenyképesek maradni az őket érintő adók, járulékok mellett.

Továbbá érdekel még, hogy mennyire vannak képből a támogatások és pályázatok tekintetében. Hiszen egy induló vállalkozás esetében szerintem nagyon sokat jelent egy kezdő pályázat, ami elég nagy alapot tud biztosítani, gondolok itt gépi beruházásokra főként. Ezen felül vizsgálom, hogy mennyire előregedő a jelenlegi mezőgazdasági réteg. Ennek a kérdésnek az eredményére kimondottan kíváncsi vagyok, ugyanis meglátásom szerint nagyobb az a réteg, aki idősebb, 40 év feletti, mint a fiatalabb réteg.

A mai fiatalok közül gazdálkodni kevesen kezdenek, ugyanis lehet, hogy keveset tudnak az őket érintő kötelezettségekről és adótehekről, illetve kevesebb az a réteg, aki előnnyel indul. Saját példámat nézve, én már 16 éves korom óta szüleim által őstermelői tagsággal rendelkezem, támogattak abban, hogy elvégezzek különböző képesítéseket, ami segít ennek a tevékenységnek a további fejlesztésében, illetve nem utolsósorban én már elég régóta bele látok ebbe a rendszerbe, amiben adózunk és pályázatokat igénylünk.

Tehát összességében a vizsgálataim fő hipotézisei azokra az őstermelőkre irányulnak, akiken keresztül megismertethetem és vizsgálhatom tevékenységüket, és az érintő adókat, ezzel ösztönözve a fiatalabb réteget a tevékenység elkezdésére és fenntartására. Ebben a részben még fontosnak tartottam leírni mik azok, amiket várok a kutatásomról és az ezzel kapcsolatos eredményekről. Mint már említettem, kutatásom fő célja az őstermelő tevékenység népszerűsítése a fiatalok körében, illetve annak vizsgálata, hogy mivel lehetne még ennél is kedvezőbbé tenni az adózásukat.

Eredményeimben pedig bízik, hogy teljesebb körű képet adnak majd és én is tovább tudom adni a fiatalabb generációknak, hogy ne csökkenjen ennek az ágazatnak a jelentősége.

Fő kérdésköreim tehát:

Kérdőívemben:

- A jelenlegi mezőgazdasági szektor mennyire elöregedő?
- A jelenlegi őstermelő társadalom mennyire van megelégedve adózásával?
- Milyen adókat fizetnek, és milyen támogatásokat vesznek igénybe?
- Javaslatok az adózási szempontok jobbá tételére, az interjú alanyok véleményei alapján

Mélyinterjúmban:

- Vállalkozások megismerése
- Miért választották ezt az adózási formát? Milyen negatívumai és pozitívumai vannak?
- Milyen adózási formát tudnának javasolni egy induló vállalkozásnak?
- Hogyan lehetne motiválni a fiatalokat a mezőgazdaságra?

5.2.KUTATÁSI MÓDSZERTAN BEMUTATÁSA

A kérdőívet 80 őstermelő töltötte ki és interjúm során 4 gazdasággal beszéltem, ezek között voltak olyanok, akik egyéni őstermelőként adták válaszaikat, és voltak olyanok, aki a nagyobb gazdaság nevében nyilatkoztak, mint vezető.

A kérdőívet pedig április 1.-én indítottam először facebookon különböző őstermelőket érintő csoportban, majd több hétvégen keresztül a helyi piacokat jártam körbe és töltettem ki a kérdőívet. Az interjúim április végétől (04.22.) egészen május elejéig (05.05.) tartottak, ugyanis ezen a perióduson belül osztottam szét a vállalkozásokat, hogy mindenkinek megfelelő legyen. Helyszínek pedig maga a vállalkozások székhelyei voltak, a saját környezetükben vizsgáltam meg az alanyokat, ahol még betekintést is kaptam a gazdaságok életébe.

Kutatásom egy primer kutatás segítségével oldottam meg. A primer kutatás ugyanis egy információ gyűjtő módszer, amely során adatokat gyűjtünk a probléma megoldása érdekében. És ez saját adatfelvétellel történik.

A választásom során egyértelmű volt, hogy a primer kutatást választom, ugyanis saját adataimból szerettem volna dolgozni, illetve a kérdésköröm annyira specializálódik egy bizonyos réteghez, hogy ezzel kapcsolatban ez volt a lehető legegyszerűbb mód és szerintem a leghasznosabb is, hiszen a jelenlegi elégedettségeket máshogy nem is tudnám kutatni. A következő lépés a megkérdezés, ennél is egyértelmű volt, hogy csak ezzel a módszerrel érhetem el a megfelelő válaszokat, habár a másik két módszer is elég hasznos. Az utolsó ponton viszont, sokat kellett gondolkoznom, először mindenképpen kérdőíves interjút szerettem volna írásban,

de rájöttem, hogy nagyon sok lehetőségem van a jelenlegi településemen interjút készíteni többféle gazdasággal is, ezért a végleges választásom egy komplex kérdőív és mélyinterjú kutatás lett.

Kutatásom első lépése az volt, hogy összeírtam magamnak a kérdéseimet, amik a témával kapcsolatban a legfontosabbak. Azért is tartottam jó ötletnek a mélyinterjút is hozzáadni, ugyanis ebben a helyzetekben az interjú alany hamarabb megnyílik és neki könnyebb csak beszélni így kevésbé törekednek a szűkszavúságra az emberek, nem úgy, mint ha írásban töltenék csak ki. Illetve nekem is könnyebb, hogy ezek az interjúk során nincs kötöttség, tehát bármilyen kérdést feltehetek, ami még eszembe jut.

Kutatásomat mivel két oldalról közelítettem meg ezért a kérdőívem egy kvantitatív kutatás, tehát tartalmaz számszerűsített adatokat és statisztikai módszerekkel vizsgálja a kiválasztott célcsoport, tehát itt a mintám véletlenszerű és nagycsoportos. A másik elemzésem a mélyinterjú pedig egy kvalitatív kutatási módszer, ami azt jelenti, hogy nem feltétlen ad számszerűsíthető adatokat. A mintáimat a mélyinterjú miatt kis mintás csoportként választottam és véletlenszerűen, én jelöltem ki a környezetemben élő gazdaságokat, hiszen ez nem olyan kutatás, ami mindenkire vonatkozik ezért le kellett szűkítenem az alanyokat. A mintám, mint már említettem 4 fő gazdaságot és őstermelőt takar, és 80 főt, aki kitöltötte a kérdőívemet.

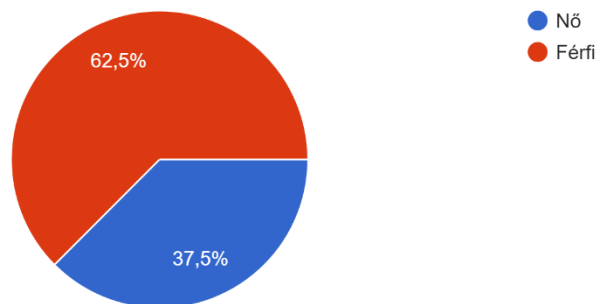
7. táblázat Kutatás alanyai Forrás: saját 2024

Cég név	Alany neve	Település	Vállalkozási forma	Időpont
Nedel-Market Kft.	Nedelkovics Dávid (46)	Jakabszállás	Gazdasági társaság	2024.04.25.
Roha Impernal Kft.	Bránya Roland (52)	Kecskemét	Gazdasági társaság	2024.05.01.
Peregi Tibor ÖCSG	Peregi Tibor (50)	Jakabszállás	ÖCSG	2024.04.04.
Józsa Imre ÖCSG	Józsa Imre (71)	Jakabszállás	ÖCSG	2024.04.28.

6.GYAKORLATI PROBLÉMA ELEMZÉSE

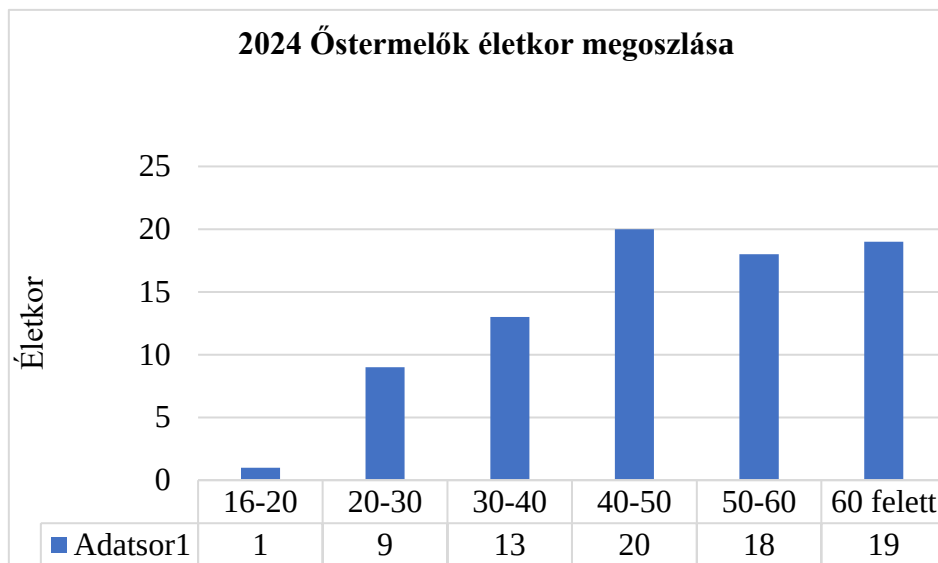
6.1.KÉRDŐÍV ELEMZÉSE- ONLINE KÉRDŐÍV

A kérdőívet áprilisban tettem közzé a facebook oldalamon, illetve különböző őstermelői és helyi facebook csoportokba, illetve a helyi termelő piacokon vettem részt hétfőn, ahol különböző őstermelőkkel tudtam kitölteni online kérdőívet. 83 darab kitöltésem érkezett az elmúlt 1,5 hónap során. Kitöltőim 62,5%-a férfi és 37,5%-a nő volt. Ebből már látható, hogy a férfiak száma nagyobb a mezőgazdasági szektorban, mondjuk ez érthető is, hiszen ez nagyon nagy fizikumot igénylő munkakör, és példaként alátámasztva a környezetemben én is több férfi őstermelőt ismerek, mint nőt.

1. ábra Nemek eloszlása Forrás: saját 2024

Életkor szempontból elég változatos eredményeket kaptam, amiket a következő diagrammal szeretnék szemléltetni. Mint a diagram is mutatja az egyik kérdésemre már választ is kaptam, hogy viszonylag előregedő a jelenlegi mezőgazdasági réteg. Kevés fiatal az, aki az elmúlt időben indított, vagy esetleg része már egy meglévő vállalkozásnak ebben az iparágban. Ahogy azt az elméleti részben már említettem öregedő Magyarország mezőgazdasági réteg, de nincs lemaradva annyi Ausztriától, mint azt ahogy az Agroinform kiadványában állították, ugyanis itt is jelen vannak a 40-es és 50-es korosztályok

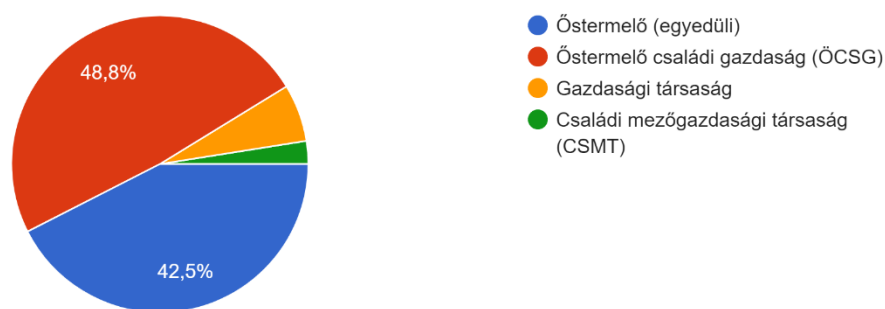
2. ábra Östermelők életkor megoszlása Forrás: saját 2024

Mint a diagramm is mutatja az egyik kérdésemre már választ is kaptam, hogy viszonylag előregedő a jelenlegi mezőgazdasági réteg. Kevés fiatal az, aki az elmúlt időben indított, vagy esetleg része már egy meglévő vállalkozásnak ebben az iparágban.

Kíváncsi voltam, melyik a legnépszerűbb adózás, amit használnak a mezőgazdasági szektorban lévők, ezért a következő diagramm ezt szemlélteti:

Milyen adózási formában végzi a tevékenységét?

80 válasz

3. ábra Adózási tevékenységek Forrás: saját 2024

Jelenleg legnépszerűbb az Östermelő családi gazdasága, ez valószínűleg arra következtető, hogy nem sok embernek van meg ahhoz az alapja például földterület, gépek, munkaeszközök és tőke a költségek finanszírozásához, hogy nagyobbba vállalkozzon egy CSMT vagy Kft.-ként például, vagy szimplán is az szóba jöhet, hogy nem mernek nagyban kezdeni. A vállalkozási formán belül még rákérdeztem hány főből áll a válaszadók vállalkozása, és a következő arányok jöttek ki:

8. táblázat Tagok száma az egyes vállalkozásokban Forrás: saját 2024

1 fő	41,3 %
2 fő	28,7 %
3 vagy több fő	30%

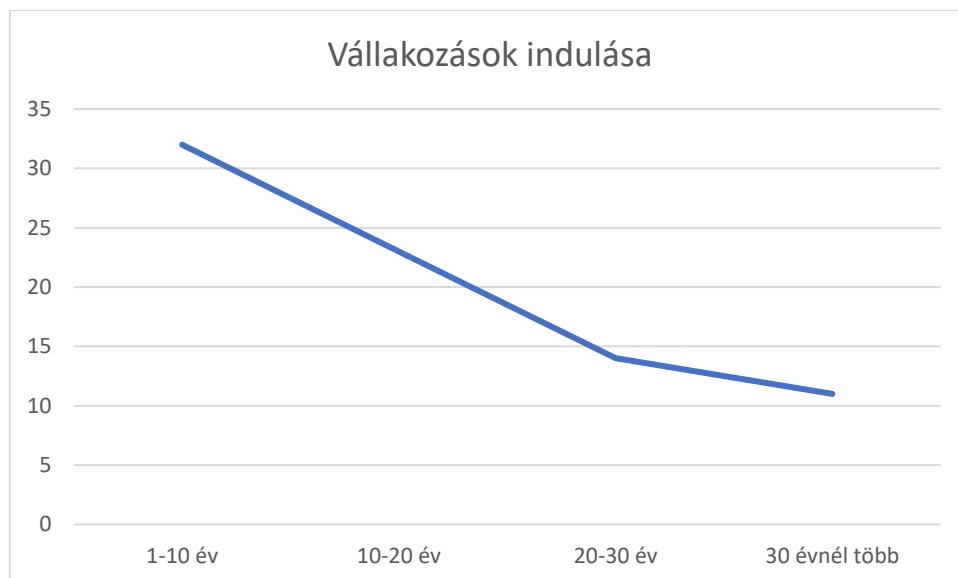
Fontosnak tartottam még a tevékenységi köröket is szétbontani, és az ehhez kapcsolatos válaszokat ezzel az táblázattal szemléltetni százalékos arányban:

9. táblázat Tevékenységek eloszlása Forrás: saját 2024

Növénytermesztés	Állattenyésztés	Erdőgazdálkodás	Egyéb
66	17	4	1

Amit még hozzászeretnék fűzni a táblázatban szereplő adatokhoz, hogy több variációt is meglehett adni, tehát volt olyan válaszadó is, aki kettőt vagy többet is bejelölt akár. Megkérdeztem még a válaszadókat, hogy a mezőgazdaságot milyen tevékenységként végzik, 51,9% volt aki főtevékenységet és 48,1% aki pedig a melléktevékenységet adta meg válaszként. Meglepő volt számomra ez az arány, hogy szinte majdnem fele-fele arányú a két tevékenység.

Megvizsgáltam mennyire gyarapodnak mostanában a mezőgazdasági vállalkozások, és a számok számomra teljesen meglepőek voltak, ugyanis ahogy a diagram is mutatja egy és tíz éven belül alakult ki a legtöbb gazdaság ebben a szektorban a válaszadóim közül. A fő kérdésem az volt mióta dolgoznak ebben az ágazatban és azok vannak előnyben, akik az elmúlt 10 évben indultak ki, az ő adatuk eléggé kimagasló. A diagrammon még az is megfigyelhető, hogy egyre jobban növekszik a vállalkozások kiindulásának a száma.

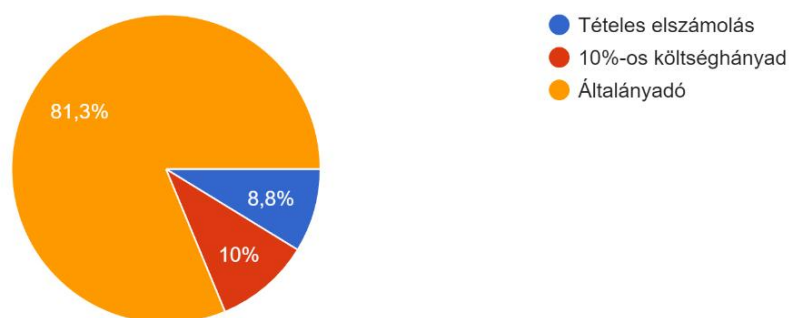

4. ábra Vállalkozások indulása Forrás: saját 2024

Kérdőívem többi kérdése már nem demográfiai jellegű, hanem konkrét témákat az adózást érinti. Az első ilyen diagrammon azt szemléltetem, hogy a válaszadó vállalkozások milyen adózást preferálnak és fizetnek, az eredmény pedig, hogy az általány adó, amik a legnépszerűbb az őstermelők körében.

Milyen típusú adózást használ?

80 válasz

5. ábra Adózási típusok Forrás: saját 2024

A válaszadóimat megkérdeztem arról is, hogy milyen adókat fizetnek és ezeket most felsorolás jelleggel szeretném belerakni:

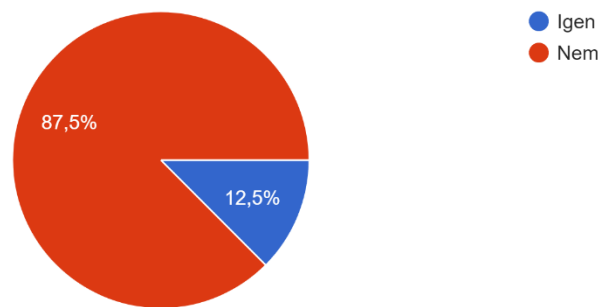
- SZJA 15%
- HIPA általában 2%
- SZOCHO 13%
- TB járulék 18,5%
- Gépjármű adó/Cégautó adó

- Rehabilitációs hozzájárulás
- NAK-nak fizetett adó
- Járulékok
- EFO közteher

A későbbiekben pedig az interjúim során fogom kifejteni és bemutatni a cég példáin keresztül ezeket a kötelezettségeket részletesebben. Mivel kitértem az adókra, ezért azt is feltettem kérdésnek, hogy rendelkeznek-e kedvezményekkel a adóterhek alól, a válaszok alapján pedig megállapítható, hogy kevés ember az aki rendelkezik adókedvezménnyel az őstermelők közül.

Rendelkezik bármilyen adókedvezménnyel?

80 válasz

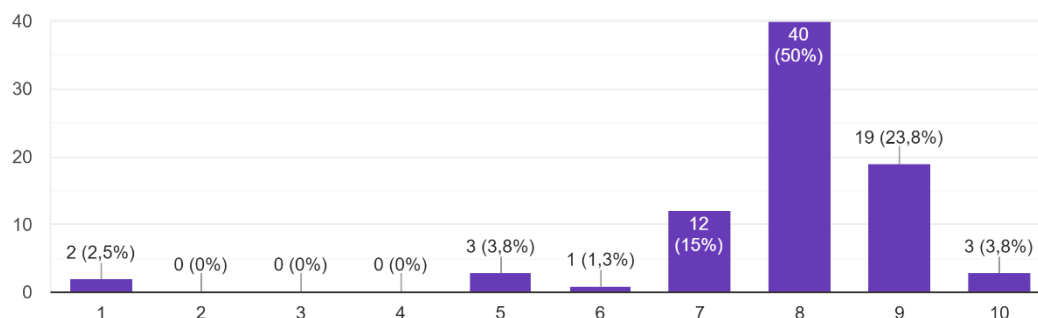

6. ábra Adókedvezménnyel rendelkezők száma Forrás: saját 2024

Valamint megkérdeztem egy következő kérdésben a válaszadókat, vagyis a 12,5%-ot, akik rendelkeznek kedvezménnyel írják le azok megnevezését is. Kiegészítő válaszok eredményei: a két legnépszerűbb az SZJA adómentesség, ide beleértve a 25 év állattiak kedvezményét is, illetve a családi adókedvezmény volt. A kedvezmények felsorolása és mentességek után, néztem egy elégedettséget is az adózási viszonyokat érintően, ahol a egy egytől tízes skálán tudták értékelni az adózási rendszert Magyarországon:

Mennyire van megelégedve az őstermelők adózási rendszerével Magyarországon?

80 válasz

7. ábra Őstermelők elégedettsége Forrás: saját 2024

Az államszemszögéből nézve ezt egy elég jó aránynak lehetne venni, ugyanis az őstermelők nagy része 8 vagy annál jobb értékelést adott az őket érintő adókkal kapcsolatban, és kevés az, aki közepesen vagy egyáltalán nincs megelégedve ezekkel. Azok, akik nincsenek vagy közepesen vannak megelégedve, megadtam a lehetőséget, hogy kifejtsék véleményeiket min változtatnának, ha lehetne. A válaszok egyöntetűek voltak: nyugdíjrendszer, amin lehetne még faragni, méghozzá voltak olyan válaszok is, hogy egyenlő nyugdíjat szeretnének.

Fontosnak tartottam még a támogatásokról is egy-két információt nyerni, hiszen nagyon-nagy szerepet játszanak egy vállalkozás életében. A válaszadóim 76,3%-a vesz igénybe támogatások és a maradék 23,7 pedig nem. Itt is megkértem őket sorolják fel a támogatásaikat név szerint, amiket igénybe vesznek:

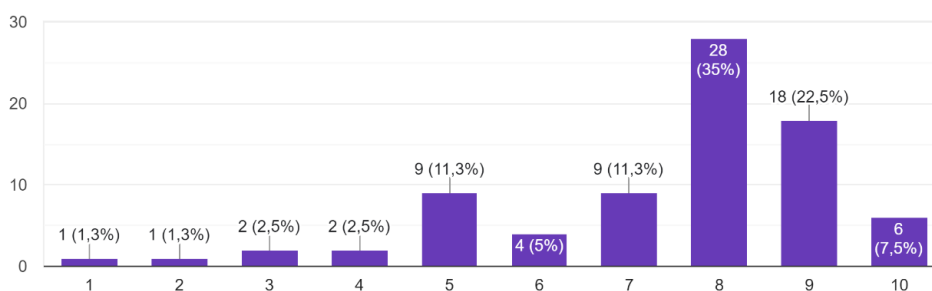
- Terület alapú
- Beruházás támogatás
- Fiatal gazda
- Erdőtelepítés támogatás
- Natura 2000 erdők támogatása
- Bio gazdálkodási támogatás (ÖKO)
- Agrár-ökológiai program
- Terméshez kötött támogatás
- Kisüzemek támogatás
- Anyajuh támogatás
- Állatok után járó támogatás

A válaszokból pedig az is látszódik, hogy a mezőgazdasági szektort az állam rengeteg pályázattal támogatja, és az emberek nyitottak is rá. Véleményem szerint ez egy induló vállalkozás esetében hatalmas húzó erő lehet, hogy a szektor tele van ilyen lehetőségekkel.

Mezőgazdaság sikerességét is vizsgáltam, egy skála segítségével. A mai világban azért ez a terület egy elég alapvető, hiszen az élelmiszer termelés az egyik alapja a megélhetésünknek, ezért is voltam kíváncsi a szektorban dolgozók mit gondolnak, mennyire sikeresek. A válaszadók itt is eléggé megosztóak voltak 1 ember értékelte egyesre, 3db hármásra, 4db ötösre, 1 db hatosra, 7db hetesre a többi pedig 8 vagy annál többre (43 db nyolcasra, 15db kilencesre és 6db tízesre). Ennek a skálának az válaszadása nagymértékben nyilván annak függvényében dőlt el, mennyire vannak megelégedve gazdaságuk sikerességével, esetleg az állam segítségével. A sikeresség vizsgálata után érdekelt, mennyire befolyásolja válaszadóimat adófizetésében a jelenlegi infláció, 47,4%-a az akit abszolút nem érint, 34,6% aki nem vett változást észre, és 17,9% pedig úgy gondolja befolyásolja adózását az infláció.

Adózás tekintetében érdekelt még, hogy ha újra kezdhetnék vállalkozásukat ebben a formában tennék-e meg és 93,7% válaszolta, hogy igen szereti a jelenlegi formáját, és 6,3% aki pedig másként indítaná újra. Az utolsó skálázható szempontom az volt mennyire tájékozottak az őstermelők adózásukat tekintve, és ez lett a legmegosztóbb diagramm eddig. A válaszok elég vegyesek lettek, de összesítve még mindig többen vannak azok, aki teljesen vagy eléggé tájékozottak az adózási területen vállalkozásuk szempontjából, ezek a nyolcas, kilences és tízes eredmények, ez 52 embert takar a 80-ból.

Mennyire érzi magát tájékozottnak az Önöket érintő adózási jogszabályok tekintetében?
80 válasz

8. ábra Őstermelők tájékozottságának mérése Forrás: saját 2024

Mivel nagyobb százalék a tájékozott, kíváncsi voltam kik azok, akik önállóan készítik el adóbevallásukat, viszont itt válaszként nagyobb százalék volt az aki külsős személy segítségét, tehát könyvelő segítségét kéri, ez 88,2% és 11,8% aki saját maga készíti el a bevallását.

6.2.MÉLYINTERJÚK ELEMZÉSE

Munkám során elkészítése során több fő céggel ismerkedtem meg és folytattam mélyinterjút. A település neve, ahol elhelyezkednek, Jakabszállás. Amit tudni kell róla, hogy egy 2710 fős kis község az 54-es számú főút mentén. A település nagyrésze, ahogy az én családom is mezőgazdasággal foglalkozik, és ezek közül választottam ki a két legnagyobbat, akikkel az interjút folytattam. Ez a község 70,86 km² területtel rendelkezik és egyébként a Dél-Alföldön helyezkedik el, ez az egyik indok amiért tökéletes hely egy mezőgazdasági vállalkozásnak, hiszen jó minőségű termőföldje tökéletes a gyümölcsök és zöldségek számára és az éghajlat is megfelelő, bár az utóbbi években kevesebb csapadék volt, mint amit elbírtak volna viselni a termények, de attól függetlenül sikeres mezőgazdaság teljesítmény gazdagítja a települést. (Wikipédia, Jakabszállás, 2024)

Interjúm során az összes cég bemutatta az ő vállalkozásukat az általam adott kérdéssor alapján, utána pedig együtt hasonlítottuk össze a két cég jellemzőit és adózási formáit.

6.2.1.Nedel-Market Kft.

Az első gazdasági társaság, akit beszeretnék mutatni az a Nedel-Market Kft. Interjúm során az egyik tulajdonossal volt szerencsém beszélgetni, Nedelkovics Dáviddal, aki 2006-óta van jelen a cég életében, mint tulajdonos, testvérével együtt. Röviden összefoglalta a cég előéletét: a gazdaság 1991-óta működik mezőgazdasági termelő Kft. ként. A cég egyébként egy családi gazdaság, 372 hektáros földterülettel, gazdasági épületekkel, valamint munkagépekkel rendelkezik. Az átlagos árbevétele 400 millió forint évente, tehát ebből is kivehető, hogy a községben ők a vezetők ebben az ágazati szektorban. Fő profiljuk a zöldségtermesztés, de kezdetben gyümölcsrel is foglalkoztak. Jelenleg spárga, szabadföldi, valamint fóliaházaspaprika termesztésével foglalatoskodnak. Dávid elmondása szerint nagyon sikeresek ebben a fajta termelésben is, és az értékesítések miatt szintén szerencsések hiszen a nem sok cég rendelkezik IFS (Nemzetközi Élelmiszer Standard) (IFS International Featured Standard, 2024) és Global G.A.P. tanúsítvánnyal, mint ők. (GLOBAL G.A.P., 2024) Ezek a tanúsítványok élelmiszer termeléssel kapcsolatos biztonsági szabványok, amik nélkül a cég nem szállíthatna áruházláncokba. Fő áruházak, ahol pedig találkozhatunk a polcokon termékeikkel, a sokak által ismert és népszerű Lidl és Metro. Külföldi piaccal is foglalkoznak (Svájc és Ausztria). A vállalkozás bevezetése után már rátértem a vezetőnél a speciálisabb kérdéseimre.

Ezután áttértem a foglalkoztatással kapcsolatos kérdésemre. Elmondta, hogy az átlagos statisztikai létszáma 27 fő a cégnél ebből 2 cég tulajdonos van Dávid, illetve testvére Roland, őket segíti egy gazdasági vezető és egy termelés vezető, akik nagy szerepet játszanak a cég

vezetésében. A többi 23 alkalmazott szerződéses munkavállaló, és mivel mezőgazdasági cégről beszélünk ezért a szezonban 50-60 főt foglalkoztatnak még egyszerűsített foglalkoztatottként.

9. ábra Nedel-Market Kft. Forrás: Google képek 2022

A következőkben a céget érintő adófizetési kötelezettségeket kérdeztem, és az alábbi válaszokat kaptam: A legfontosabb, amit tudni kell, ez a vállalkozás méretétől fogva a Társasági adó fizetésére jogosult. A Nedel-Market adóit elemezve ez a vezető elmondása szerint évi 2 millió befizetést jelent.

A következő bekezdésben pedig olyan adókat sorolt fel a ügyvezető amikre nem biztos, hogy mindenki gondol egy ilyen nagy vállalkozás esetében. Először, ha a munkavállalókat vizsgáljuk, mint azt már tudjuk a mezőgazdaságban az első mentesség az a Szociális hozzájárulási adónál vehető igénybe, ugyanis ebben a szektorban dolgozó emberek, akik nem rendelkeznek szakképzettséggel, csekély összegű mentességet élveznek ebből az adózási kötelezettségből. A SZOCHO egyébként a szerződéses munkavállalók után 11 654 000 Ft.

A szerződéses munkavállalók mellett muszáj megemlítenem pár fontos információt is az egyszerűsített foglalkoztatottakról. Jelenleg a Nedel-Market Kft.-ben erdélyi származású munkavállalókat alkalmaznak, az EFO szabályoknak megfelelően évi 120 napot dolgozhatnak, a munkavállalók után közteheteket fizetnek, ami 1300 Ft/ nap/fő, illetve foglalkoztatásuk átalakul munkaszerződéssé, a jelenlegi cégnél ez körülbelül 8 500 000 Ft-ot jelent. A munkavállalókat 30 napra előre jelentik be, tehát nem napi bejelentéssel, hanem havival alkalmazzák őket. Ehhez a témához kapcsolódóan még Dávid elmondta, hogy ez kb. jelenleg a cégnél 0% a magyar állampolgár, aki vállalja a földeken való fizikális munkát, ezért alkalmaznak más nemzetiségű polgárokat.

Mivel már említettem, hogy a statisztikai létszám meghaladja a 25 főt ezért rehabilitációs hozzájárulási adót is kell fizetniük, ennek célja pedig a megváltozott munka képességűek foglalkoztatásának ösztönzése a kormány részéről. A következő az HIPA, azaz iparűzési adó az önkormányzatok fele, ezt pedig a vállalkozás tevékenységének bevétele után fizeti, a jelenleg elemzett cég esetében ez 3 millió forint. Ezen felül fizetnek még a NÉBIH-nek (Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal) is 384.000 forint értékű köztehet, NAK-nak (Nemzeti Agrárgazdasági Kamara) kamarai tagdíjat, ami 825.000 forint összegű. Fentebb lévő sorokban említett IFS és GLOBAL GAP tanúsítványok megtartásáért is évi 2 000 000 forintot fizet a vállalkozás. Az utolsó, amit pedig megemlített a vállalkozó az pedig a cégautó adó, amit három autó után fizetnek és ez 1 131 912 forintot jelent évente, illetve még súlyadót is fizetnek a gépjárművek után.

Az interjúm során támogatásokkal kapcsolatban is tettem fel kérdéseket a céget érintően. Pályafutásuk során a vállalkozás már több támogatást is vett már igénybe az elmúlt évek során. Ilyen volt a földalapú támogatás, az AKG pályázat, aminek lényege, hogy a gazdaság a hosszú távú fenntartásra törekszik mind környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból. Meglett említve még az AÖP is, ami pedig egy ökológiai program, illetve beruházási támogatások.

Egyéb támogatások számszerűsítve:

Összességében pedig megtudtam, hogy az őstermelőknek nem tartozik a támogatás a bevételi forrásai közé, viszont a KFT.-nél ezeket a támogatásokat bevételnek tekintjük.

Ezek a kérdések után már rátértem a hipotézisem vizsgálatára. A Nedel-Market Kft. összeségében nem tartja rossznak az adózást, de Dávid szerint még mindig sokat adót és járulékot fizetnek, ezeknek pedig tudná javasolni a csökkenését, mert ezt az összeget másba is lehetne befektetni például fejlesztés vagy alkalmazottak számának bővítése. Dávid azért javasolná a kft.-t mert sima őstermelőként korlátozott az árbevétel, ezért, hogy ha valaki nagyban gondolkodik ez lehet a megfelelő adózási forma számára. „Mint esetünkben is, ketten a testvéremmel a 400 milliós árbevétel nem fér bele.” -Nedelkovics Dávid. Motiválásként pedig a földtámogatások említette, hogy több nyitott pályázat legyen a fiatalok számára, illetve adócsökkentés például bizonyos ideig teljes adómentesség vagy kevesebb SZOCHO, és erre Dávid a következő példát hozta: „Cégünk a 2023-as évben összesen 110 millió forint adót és járulékot fizette be, ez egy kezdő vállalkozónak megterhelő lehet.”

6.2.2.Roha Impernal Kft.

A második KFT., akivel interjút folytattam a Roha Impernal Kft., Bránya Roland vezetésével. Ők 2003 óta vannak jelen a piacon, Kecskeméti telephelyén két hektár területtel rendelkeznek. Fő profiljuk állattenyésztés, valamint szeszipari termékek kis és nagy kereskedelme. Árbevétele egy évben átlagosan 60-70 millió körül szokott lenni.

Bevételükből a költségeik főként:

- bérköltség
- adminisztrációs és marketing költség
- illetve az állattenyésztéshez takarmány és szaporítóanyag költsége

Mivel idénymunkáról beszéltünk fő szezonban van, hogy 25 alkalmazott van, de állandóan két alkalmazottat foglalkoztatnak nyolc órában, rendes bejelentéssel, ezek után fizetett adó mértéke pedig a 13% SZOCHO, illetve a munkavállalóktól vonják a szokásos TB 18,5 % és SZJA 15% adót. A gazdasági társaságot KFT.-ként hozta létre, ugyanis 3 milliárdért ő felelt, és úgy gondolt a legjobb formához kell alkalmazkodnia. Jelenleg folyamatban van a ZRT. kialakítása, elmondása szerint ez kényelmesebb forma, illetve az őstermelői és marhatenyésztési szegmens szerette volna egybefüggően összekötött tevékenységgé alakítani.

Adófizetési kötelezettségei:

- TAO 9%
- IPA általában 2%
- Gépjármű, és cégautó adó
- Adókedvezménnyel nem rendelkezik

Az állattenyésztés során is nagyon sok támogatást lehet igénybe venni, Roland a következőket szokta: termeléshez kötött anya tehén támogatás, illetve hízott bika és tenyészbika támogatás. Megkérdeztem miért ajánlaná a KFT. formát induló vállalkozásoknak, válasza pedig az volt, hogy ő csak bizonyos üzem fellett ajánlaná az állattenyésztés szektorában, illetve az adókról pozitívumot nem emelt ki, viszont negatívumként azt mondta nagyon sok számára bűjtatott adó például illeték rendelkezésre állási díj vagy hozzájárulási adó. Utolsó kérdésem pedig az volt, hogyan tudná motiválni a fiatalokat a vállalkozás elkezdésére, vagy min változtatna egyáltalán véleménye szerint túlbonyolított az adminisztráció ebben a szektorban és ezt csökkentené le, a támogatásokat beszüntetné, hogy beálljon a piacon a kereslet és kínálat, és ha ez megtörténne akkor csak a jövedelmezőség tudna bizonyítani, illetve még negatívum szerinte, hogy a kereskedők minden támogatást belekalkulálnak az árakba.

6.3.ÖSTERMELŐ CSALÁDI GAZDASÁGOK BEMUTATÁSA (ÖCSG)

Östermelő családi gazdaságként két vállalkozással tudtam interjút készíteni településemen, az egyik Jakabszállás legnagyobb ÖCSG-s vállalkozása, a másik pedig egy kisebb, és azért választottam őket, hogy legyen összehasonlítási alap a méretek között is. Az elsőt Peregi Tiborral készítettem a vállalkozás telephelyén Jakabszálláson III. körzet tanya 100. szám alatt. Tiborék négyen vannak a családi gazdaságukba feleségével és két fiatalkorú lányaikkal, akik 11 és 12 évesek. Gazdaságukat körülbelül 20 éve kezdték, az ő gazdaságuk mellett még testvérével osztoznak azonos művelő területen, aki anyukájukkal együtt szintén egy östermelő családi gazdaságot alkot. Összesen harminc hektár földdel rendelkeznek, ezeken pedig Tiborék spárga, szilva és bodza, testvére pedig paprika termesztéssel foglalkozik. Rendelkeznek Global GAP tanúsítvánnyal, illetve ők is beszállítók az ALDI és LIDL áruházláncokba. Átlagos árbevétele olyan 80 millió szokott lenni egy évben. Beszéltünk a költségekről is, Tibor pontos számot nem mondott, de a költségek olyan 50%-át teszik ki az árbevételeinek, ide költségekként pedig a következőket sorolták:

- munkabér
- üzemanyag
- tápanyag utánpótlás
- karbantartási költségek
- beruházások
- növényvédelem

Ezeket azért is emeltem ki felsorolás jellegűen, mert ezek minden gazdaság életében szinte alapvető költségek. Adózásukat KATA adózási formában végzik, tehát a következőket fizetik: tehát 75.000 forintot fizetnek, tehát konkrét adókat külön-külön nem fizetnek, csak a KATÁN keresztül. Ezeken felül a gazdaságot érinti az IPA, valamint a NÉBIH és NAK által kiszabott kötelezettségeknek is eleget kell tenniük. Egyéb őket érintő adó még a gépjármű adó, jelenleg a vállalkozás két kisebb teherautó után fizeti ezeket. Jelenleg 12 főt foglalkoztatnak, egyszerűsített foglalkoztatotti bejelentéssel, akik után naponta 1300 Ft-ot fizet az államnak. Kedvezményeik pedig csak a két gyermek után vannak a családi adókedvezmény, ami pedig 133.330 forintot jelent havonta. Az utolsó érdekelt témám pedig azok a támogatások voltak, amiket ők igénybe vesznek egy év során. Tibor a következő támogatásokat sorolta fel:

- Agrár környezetgazdálkodói támogatás
- Zöldség-növénytermesztési támogatás
- Intenzív gyümölcs-termesztési támogatás

- Alapszintű és újraelosztó jövedelemtámogatás

A támogatásokhoz kiegészítően annyit fűzött: „Támogatások nélküli nem lenne jó a mezőgazdaság, ezért mik próbálunk minél többet igénybe venni”. Utolsó témaként pedig rátértünk az adózási elégedettségükre, az ÖCSG-s adózást a kezdetekor könyvelőjük javaslatára kezdték el, és elmondása szerint ez a KATÁS adózás a legkedvezőbb számukra mert itt egyösszegben tudnak fizetni. Megkérdeztem miért ajánlaná a mezőgazdaságot induló vállalkozásoknak, illetve egy másik kérdésemre válaszolva összekötötte, hogy mi a pozitívuma ennek az ágazatnak, az pedig, hogy olyan kedvező támogatások vannak amik sokban segítenek egy induló vállalkozásnak, és annyi féle lehetőséget nyújtanak, hogy ez nagyban segíti az előrelépést, akár ha az ő gazdaságukat vesszük példának ahonnan indultak és ahol tartanak most. Tibor mivel 30 éves kora óta mezőgazdaságban dolgozik fő tevékenységként érdekelt a véleménye arról, hogy miket gondol mivel lehetne motiválni a fiatalokat. Véleménye az volt, ők anno azért kezdték el, hogy szülei gazdaságát tovább vigyék, tehát azok, akiknek felmenői ezzel foglalkoztak már sokkal több előnybe vannak az elkezdésben. Szerinte több támogatással lehetne motiválni őket például a fiatalokat célozva, akik elszeretnék kezdeni, de nincsen elég anyagi támogatás mögöttük, illetve többet kellene népszerűsíteni és fejleszteni az agrárszektor például középiskolában vagy az egyetemeken. Még azt hozzátette, hogy azért lehet kevesebb fiatalkorú a mezőgazdaságban, mert a mai világban már sokan vannak előítéletekkel és fenntartásokkal a szektorral szemben.

Motivációként ezt idézte az interjú végén: „Szabad kicsiben kezdeni, de viszont abba maradni hiba, hiszen a folyamatos bővítés a kulcs”

Idős házaspár, akik ÖCSG tagok:

Az utolsó vállalkozás, akivel interjút folytattam, egy őstermelő családi gazdálkodás, ami két főből áll. Tulajdonosa Józsa Imre, Jakabszállási lakos és 71 éves. Az ok amiért ővele készítettem interjút, hogy kicsit jobban megismerjem az idősebb generáció véleményét is, mert az előző interjúim fiatalabb vállalkozókkal tartottam. Ő és felesége 25 éve dolgoznak a szektorban, jelenleg 4 hektár földet művelnek, és amit fontos kihangsúlyozni, hogy ketten, alkalmazottak nélkül. Kiindulási pontjukként bérkiegészítésként kezdték el a vállalkozást, ami folyamatosan bővült. Terményeik szőlő és bodza, amit felvásárlóknak adnak el a környező településeken. Mivel a házaspár nyugdíjas, ezért az adói a következők:

- HIPA
- NAK-nak fizetett adó

Mint megtudtam SZJA-t nem kell fizetniük, ugyanis bizonyos bevétel megszerzése alatt mentesek, illetve csak nyugdíjas koruk előtt kellett egészségügyi hozzájárulást fizetniük.

Költségeik, mint egy átlagos vállalkozásnál a beruházások, növényvédelem és gépesítések. Támogatások, amiket igénybe vesznek az a földalapú és az AKG, amiben utolsó évesek jelenleg. Azért a jelenlegi formában vállalkoznak ugyanis a bevételeik miatt csak az jöhetett szóba, viszont ezt Imre mindenkinek tudja ajánlani, aki nem nagy gazdaságként szeretne a piacon lenni, hiszen nagyon jó kedvezményekkel jár és ő nagyon szereti ezt a formát, akár nyugdíjas szemmel nézve is elég kedvező.

Pozitívumnak a támogatásokat emelte ki, például náluk a gyümölcs miatt elég nagy veszélynek van kitéve időjárás szempontjából, erre speciális példának a fagykár támogatást hozta fel. Negatívumnak az adózási rendszerrel kapcsolatban az ügyintézését említette, hiszen az ő korosztálya nem úgy kezeli a számítógépet, és a régi rendszer jobban preferálja, ahol a csekkes befizetés volt még, tehát ebből a digitalizáció szűrhető le hátrényként. Amin változtatna a rendszerben, hogy a támogatásokat jobban integrálná az őstermelők felé, mint sem az úgynevezett pincegazdaságok, tehát felvásárlók felé, mert jelenleg ezt látja problémának, hogy ők több hasznot szereznek ebből, mint az őstermelők. A fiatalokat szerinte meg támogatásokkal lehetne motiválni, mert az adózási rendszer már kedvez nekik, illetve kapcsolatokban való kiépítéssel. Beszélgetésünk során kitértünk az inflációra is, kifejtette, hogy őket adózás szempontjából nem befolyásolja, de például a költségeknek igen akár gázolaj áremelkedését nézzük, vagy azt, hogy van olyan termény, aminek elértéktelenedett a bevétele.

7.EREDMÉNYEK, ÖSSZEGZÉS

Tudományos kutatásomat összeségében sikeresnek tekintem, ugyanis nagyon sok választ kaptam kérdőívemet és interjúim során. Visszacsatolva az előzetese kutatási kérdéseimre, főként a következő kérdésekre kerestem a választ az elmúlt hónapokban:

- Mennyire vannak megelégedve az őstermelők a jelenlegi adózási rendszerrel?
- Hogyan motiválnák a fiatalokat?
- Miken változtatnának? Mit ajánlanának?

Miután elemeztem a demográfiai, nemi, korral kapcsolatos és egyéb választási kérdéseket, úgy gondolom nagyon kevés az a réteg, aki mostanában elkezd vállalkozni a mezőgazdasági szektorban. Kezdeti képpen megvizsgáltam milyen vállalkozási formák a népszerűek. Eredményeim alapján kiderült, hogy a mezőgazdasági réteg valóban elöregedő, de nem annyira, mint ahogy azt állítják különböző cikkekben, vagy az interneten található forrásosokban. Interjúim során ezt a kérdést boncolgatva a következő javaslataim lennének a fiatalok motiválására, annak érdekében, hogy ezt az elöregedést meglehessen állítani:

Már kérdőívemből és interjúimból is kiderült, hogy nagyon nagy számban vesznek igénybe támogatásokat vállalkozásuk során, de a saját és az interjú alanyaim véleménye alapján állíthatom, hogy több támogatás létrehozása, valószínűleg motiválóbba lenne főleg olyanok, amiknek nincs kötöttsége például, hogy meghatározott mennyiségű föld kell ahhoz, hogy bizonyos beruházási pályázatokat vegyenek igénybe. Több energiát kellene fektetni a mezőgazdasági szektorba, ugyanis ez az ágazat, ami ellátja az országot megfelelő minőségű élelmiszerrel, tehát elképzelni nem tudnám, hogy egy idő után a szektor eltűnik. Több lehetőségre lenne tehát szüksége a fiatal generációnak, hogy megismerje a terület lehetőségeit, gondolok én itt arra, hogy például nem csak szakiskolában kellene ezeket oktatni, vagy esetlegesen pár óra erejéig ismertetni ezeket.

Összességben kitöltőim közül sokan megvannak elégedve az adózásukkal, illetve a választott formákkal. Azonban egyre több válasz érkezett arról, hogy nem tartják megfelelőnek a nyugdíj kínálati lehetőségeket, amivel teljesen egyetértek. Jelenleg az az őstermelők nyugdíja jóval az átlagnál lentebb helyezkedik el, szóval erre a problémára várnak változásokat a későbbiekre nézve. Erre javaslatként azt tudom mondani, hogy az államnak át kellene reformálnia ezt a rendszerét például kevesebb mentességet intézne az aktívan dolgozó őstermelőknek. Ez ugyanakkor nagy felháborodást keltene, de szerintem picivel több járadék fizetés még kibíráható, ha arra gondolunk, hogy később meg küzdeni kell az esetleges megélhetésért idősebb korban.

Eredményeimet viszonylag gyorsan és könnyen összetudtam fésülni, ugyanis hasonló válaszokat kaptam a válaszadóimtól. Amiket hipotéziseket felállítottam azokra mindre kaptam megfelelő és elegendő választ. Összeségben, amit meg tudok jegyezni tanácsként, hogy fontos a pontosság, a megfelelő kidolgozás, és az időben elkezdés mindezek fellett, és ha ezek mind megvannak nagyon jó kutatást lehet készíteni.

Amit priorizálnék a témámmal kapcsolatban, az pedig az hogy a mezőgazdaság egy elég érdekes és szerteágazó téma, ami véleményem szerint több figyelmet érdemelne például egyetemi kutatások során. Véleményem szerint egy könnyen megérthető és feldolgozható téma, tapasztalatom alapján alanyaikat könnyen meglehet találni, azt hozzátenném, hogy lehet ez számomra a vidéki lakhelyem és az ismeretségi köröm miatt volt könnyen elérhető. Összességében élveztem a témát boncolgatni, nagyon sok hasznos dolgot tudtam meg a környezetemben lévő vállalkozásokról, nagyon élveztem a velük eltöltött közös munkát és interjúkat. Számomra ez a kutatás azért volt egy életre szóló tapasztalat, ugyanis írása közben jöttem rá, hogy tanulmányaimat szeretném folytatni a későbbiekben agrár irányban agrárközgazdászként, és bízom benne ezt a témát, ha minden jól megy tovább tudom majd vinni mesterképzésem irányába is, ugyanis vannak még terveim ezzel kapcsolatban, esetlegesen más mezőgazdasági irányba is, akár gondolok itt támogatások kutatására is.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

Alvincz , J. (2003). Forrás: Az egyéni mezőgazdasági őstermelők jövedelmének adóztatása: http://repo.aki.gov.hu/2938/1/at_2003_03.pdf 17.-32. oldal 2024.10.20.

Internetes forrás

Ágnes, B. (2024). *HIPA*. Forrás: RSM: <https://www.rsm.hu/blog/hipa-helyi-iparuzesi-adoalap-csokkentek> 2023.10.13.

Billingo. (2022). Forrás: Őstermelők adózása tudástár: <https://www.billingo.hu/blog/olvas/ostermelok-adozasa> 2023.10.13.

CSGTV. (2020). *2020. évi CXXIII. törvény a családi gazdaságokról*. Forrás: Netjogtár: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000123.tv> 2023.10.20.

DNV. (2024). *Nemzetközi Élelmiszer Szabvány (IFS)*. Forrás: DNV: <https://www.dnv.hu/services/ifs-nemzetkozi-elelmiszer-szabvany-5172/> 2024.09.05.

Gabriella, D. R. (2024). *Minden, amit az őstermelők biztosítási jogviszonyáról tudni érdemes*. Forrás: Agrárágazat: <https://agraragazat.hu/hir/agrar-ostermelo-tb-jarulekfizetes-mezogazdasag/> 2024.09.10.

GLOBAL G.A.P. (2024). Forrás: About us: <https://www.globalgap.org/about/> 2024.09.12.

Gondoldó Kft. (2024). *A mezőgazdasági őstermelő adózása*. Forrás: Gondoló Kft.: https://www.gondoldo.hu/files/2024/Az_ostermelo_nyilvantartasba_vetele.pdf 2023.10.20.

IFS International Featured Standard. (2024). Forrás: IFS Food: <https://www.ifs-certification.com/en/food-standard> 2024.09.12.

Iparkamara, S.-S.-B. V. (2022). *Átalányadózás lényege*. Forrás: Szabkam: <https://szabkam.hu/hirek/atalanyadozas-lenyege> 2024.09.02.

Judit, T. (2023). *Mit kell tudni az őstermelők adózásáról?* Forrás: Könyvelősziget: <https://konyvelosziget.hu/ostermelo-adozasa/> 2023.09.23.

NAV. (2022). *Az önálló tevékenységből származó jövedelem és adózása*. Forrás: NAV: [file:///C:/Users/kissb/Downloads/02%20Az%20%C3%B6nálló%C3%B3%20tevé%C3%A9kenys%C3%A9gből%20származó%C3%B3%20j%C3%B6vedelem%20%C3%A9s%20ad%C3%B3zási%20szabályok%2020220128%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/kissb/Downloads/02%20Az%20%C3%B6nálló%C3%B3%20tevé%C3%A9kenys%C3%A9gből%20származó%C3%B3%20j%C3%B6vedelem%20%C3%A9s%20ad%C3%B3zási%20szabályok%2020220128%20(2).pdf) 2023.10.23.

NAV. (2022). *Őstermelők adózása tudástár*. Forrás: Billingo Blog: <https://www.billingo.hu/blog/olvas/ostermelok-adozasa> 2023.11.01.

NAV. (2024). *Az egyszerűsített foglalkoztatás*. Forrás: NAV: <https://nav.gov.hu/adozas-mindenkinek/munka/Az-egyszerusített-foglalkoztatás> 2024.04.26.

NAV. (2024). *Cégautóadó és az ahhoz kapcsolódó szja-szabályok*. Forrás: [file:///C:/Users/kissb/Downloads/31%20C%C3%A9gautó%C3%B3ad%C3%B3%20%C3%A9s%20ahhoz%20kapcsoló%C3%B3%20szja-szabályok%2020240104%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/kissb/Downloads/31%20C%C3%A9gautó%C3%B3ad%C3%B3%20%C3%A9s%20ahhoz%20kapcsoló%C3%B3%20szja-szabályok%2020240104%20(1).pdf) 2024.04.01.

NAV. (2024). *Mi a kata?* Forrás: NAV: <https://nav.gov.hu/ado/kata> 2024.04.12.

NAV. (2024). *Mi a kiva?* Forrás: NAV: <https://nav.gov.hu/ado/kiva> 2024.04.12.

Nemzeti Adó és Vámhivatal. (2023). Forrás: A mezőgazdasági őstermelők adózása: https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/ugyfeliranytu/nezzen-utana/inf_fuz/2023/06_A_mez_gazdasagi__stermel_adozasa_2023.pdf 2023.09.25.

Takács, J. (2023). Forrás: Könyvelősziget: <https://konyvelosziget.hu/ostermelo-adozasa/> 2023.10.12.

Vámhivatal, N. A. (2023). A mezőgazdasági őstermelő adózása. *A mezőgazdasági őstermelő adózása*, 1.-37. oldal.

Viapan. (2024). *Egyszerűsített foglalkoztatás szabályai, bérék (2024)*. Forrás: Viapan: <https://www.viapan.hu/hu/blog/hr-szakmai-blog/egyszerusített-foglalkoztatás> 2024.09.12.

Wikipedia. (2023). *Magyarország mezőgazdasága*. Forrás: Wikipedia: https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_mez%C5%91gazdas%C3%A1ga 2023.10.15.

Wikipédia. (2024). *Általános forgalmi adó*. Forrás: Wikipédia: https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%81ltal%C3%A1nos_forgalmi_ad%C3%B3 2024.09.12.

Wikipédia. (2024). *Jakabszállás*. Forrás: Wikipédia: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Jakabsz%C3%A1ll%C3%A1s> 2024.04.25.